

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמים • ניצוצות • זמנים

תשה

ערב שבת-קודש

פרשת יתרו

י"ח בשבט ה'תשס"ח

יוצא-לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ח בשבט ה'תשס"ח – כ"ה בשבט ה'תשס"ח

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ח בשבט	הלי טומאת מת פרק ט-יא.	לך אזבח וגוי. ספר הקרבנות והוא ספר תשיעי.. הלי קרבן פסח. בפרקים אלו. פרק א..	מ"ע קז.
ש"ק	י"ט בשבט	פרק יב-יד.	פרק ב.	מ"ע קז.
א'	כ' בשבט	פרק טו-יז.	פרק ג.	מ"ע קז.
ב'	כ"א בשבט	פרק יח-כ.	פרק ד.	מ"ע קז.
ג'	כ"ב בשבט	פרק כא-כג.	פרק ה.	מ"ע קז.
ד'	כ"ג בשבט	פרק כד-כה. הלי פרה אדומה.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ו.	מ"ע קז. קיג.
ה'	כ"ד בשבט	פרק ב-ד.	פרק ז.	מ"ע קיג.
ו'	כ"ה בשבט	פרק ה-ז.	פרק ח.	מ"ע קיג.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחה	זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	ד' 120 לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה							
ו', י"ח בשבט	4:36	5:24	5:46	6:45	9:14	11:53	12:23	5:06.3	5:32
ש"ק, י"ט בשבט	4:36	5:24	5:46	6:45	9:14	11:53	12:23	5:07.3	5:33
א', כ' בשבט	4:36	5:23	5:45	6:44	9:14	11:53	12:23	5:08.2	5:34
ב', כ"א בשבט	4:35	5:23	5:45	6:44	9:14	11:53	12:23	5:09.1	5:35
ג', כ"ב בשבט	4:35	5:22	5:44	6:43	9:14	11:54	12:23	5:10.1	5:35
ד', כ"ג בשבט	4:35	5:22	5:44	6:43	9:13	11:54	12:24	5:11.0	5:36
ה', כ"ד בשבט	4:34	5:22	5:43	6:42	9:13	11:54	12:24	5:11.9	5:37
ו', כ"ה בשבט	4:34	5:21	5:43	6:42	9:13	11:54	12:24	5:12.8	5:38

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י
יתרו	4:31	5:46	4:45	5:47	4:35	5:45	4:49	5:48
משפטים	4:37	5:52	4:52	5:53	4:41	5:51	4:55	5:54

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

סדר העבודה לאחר מתן - תורה הוא "אין עוד מלבדו"

כיצד באה לביטוי העבודה שלאחרי מתן תורה, במצוות הראשונות לא תעשה ועשה, שנאמרו מיד לאחריו? • כיוון שישנו הביטול ש"אין עוד מלבדו", מדוע יש לצוות עוד על ביטול המעלות והשלימויות? • ראשית עבודתו של היהודי בכל יום היא קבלת עול, שאין עוד שום מציאות מלבדו גם לא באופן טפל • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

וזבחה עליו את עולותיך ואת שלמיך": "מזבח אדמה תעשה" - מזבח של ביטול תעשה את עצמך. "עולותיך" - העליות שלך, ו"שלמיך" - השלימויות שלך, תזבח על המזבח להיות עפר ואפר ממש. עד כאן תורת אדמו"ר הזקן שחזר אותה כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא.

ושאלו אצלו: כיוון שישנו עניין "מזבח אדמה תעשה לי" - "אדמה", שמורה על עניין הביטול, על דרך מה שכתוב⁵ "ונפשי כעפר לכל תהיה", כאדמה שהכול דורסין עליה, וזוה גופא "מזבח (אדמה)", שמבטל איזה מציאות שתהיה - מהו עניין זביחת העליות והשלימויות?

והשיב כ"ק מו"ח אדמו"ר, שיתכן שיהודי עומד בציוור של ביטול, "מזבח אדמה", ואף-על-פי-כן, מצד "עולותיך" ו"שלמיך" - העליות והשלימויות שלו, שהם עליות אמיתיות ושלימות אמיתית על-פי תורה, היינו, שנמצא בדרגא נעלית בתורה ומצוות - נעשה אצלו עניין של מציאות, מבלי הבט על כך שלפני זה - או מצד עניינים אחרים - היה במעמד ומצב של "מזבח אדמה תעשה לי". ולכן, גם לאחר העניין ד"מזבח אדמה תעשה לי",

א. עומדים אנו ב... פרשת יתרו, שזוהי הפרשה דמתן תורה.

ובעניין זה! ישנו סיפור (וכמו כל סיפור הרי זה גם הוראה) שסיפר בעל ההילולא² אודות תורת אדמו"ר הזקן, וזה לשונו:

לאחרי קבלת התורה - הלא תעשה הראשון הוא "לא תעשון אתי כו"³,

- כן הוא הלשון בהרשימה, וכנראה היה כן גם בדיבור, שלא נזכר המשך הכתוב ("לא תעשון אתי) אלהי כסף ואלהי זהב", אלא רק "לא תעשון אתי" -

והעשה הראשון הוא "מזבח אדמה תעשה לי וזבחה עליו את עולותיך ואת שלמיך"⁴.

הטעם שהלא תעשה כאן קודם לעשה - הרי זה לפי שהעדר קודם ליש, וריקבון קודם לצמיחה, ולפי ערך גודל הריקבון לפי ערך זה היא הצמיחה בזריעה ונטיעה.

והמצוות עשה היא - "מזבח אדמה תעשה לי

(1) בהבא לקמן - ראה לקו"ש חל"ו ע' 98 ואילך (משיחה זו).

(2) סה"ש תרצ"ט ס"ע 337 ואילך. וראה גם תו"מ ח"ד ע' 131. וש"נ.

(3) יתרו כ, כ.

(4) שם, כא.

(5) נוסח "אלקי נצור" בתפלת העמידה (ברכות יז, א).

בעלת ציור מפורט, בקו של חסדים, קו הימין, שזהו עניין "כסף", מלשון "נכסוף נכספתה"¹³, או בקו של גבורות, קו השמאל, שזהו עניין "זהב", שהוא כמראה אש (כידוע בקבלה ומבואר בארוכה בחסידות כספך וזהב הם קו הימין וקו השמאל¹⁴).

ובכן: לא רק מציאות כזו ("אלקי כסף ואלקי זהב") צריכים לשלול, אלא יתירה מזה - "לא תעשון אתי", שלא תהיה שום מציאות שאפשר לומר עליה שהיא "אתי", היינו, שאין זה עצמותו ית' אלא טפל אליו יתברך, "את הטפל"¹⁵, היינו, שלא תהיה אפילו מציאות שבדרך טפל.

והעניין בזה - שכאשר ישנה מציאות בדרך טפל, הנה לאחרי השתלשלות המדרגות יכול לבוא מזה גם עניין של עבודה זרה כפשוטה, כפי שמבאר הרמב"ם בספרו יד החזקה¹⁶ שבתחילה היה העניין של עבודה זרה באופן שהיו מודים שיש אלקה, "קרו ליה אלקא דאלקייא"¹⁷, אלא שהיו סבורים שישנה עוד מציאות - מציאות טפלה - של כוכבים ומזלות, שעליהם נמשכת ההשפעה למטה כו'.

ולכן נאמר "לא תעשון אתי", שצריכים לידע שאין שום מציאות זולתו יתברך, "אין זולתך אפס בלתך כו"¹⁸ (ככל פרטי העניינים והדיוקים שבזה¹⁹), "אין עוד מלבדו", כי אם אלקות בלבד.

ד. ועניין זה הוא התחלת הגישה מיד לאחרי מתן תורה, בתור הקדמה לכל העניינים - אף שלכאורה הרי זה תכלית העבודה.

והביאור בזה - שזהו על דרך תורת רבינו הזקן²⁰ בענין דרשת חז"ל²¹ על הפסוק²² "בכל קראנו אליו", "אליו ולא למרותיו", שהפשטות והעצם שלמטה,

צריך לפעול בעצמו שיוכל להיות "זובחת עליו את עולותיך ואת שלמיך".

וזהו מעין האמור לעיל (במאמר⁶) שגם כאשר שוללים את עניין "אשר חרפו אויביך הוי"⁷, הוי דייקא, שפירושו שהוא מהוה כל ההוויות⁸, ובמילא אין שום מציאות בלעדו - יכולה להיות עדיין מציאות של "חרפו עקבות משיחך"⁷, ושתהיה קרירות בלימוד התורה וקיום המצוות. וטעם הדבר - לפי שחסרה הדביקות ב"הוי" אלקיך אש אוכלה הוא⁹, והחיסרון בדביקות גופא פועל שנעשית מציאות של זולת].

ב. ונקודת העניין בזה:

העדר קודם ליש, וריקבון קודם לצמיחה - כמו שכתוב¹⁰ "הבאים ישרש יעקב יצין ופרח ישראל", היינו, שכדי שיוכל להיות עניין הצמיחה, צריך להיות תחילה העדר המציאות שלו - "לא תעשון אתי". ועל דרך מה שכתוב¹¹ "ונפשי כעפר לכל תהיה", ורק לאחרי זה יכול להיות "פתח לבי בתורתך".

וזהו גם מה שכתוב בתניא¹¹ ש"ראשית העבודה ועיקרה ושרשה" הוא עניין קבלת עול.

וכתוצאה מזה הוא גם הדין בנגלה - שהתחלת היום של יהודי היא באמירת "מודה אני לפניך", היינו, שאינו מתחשב בהבנתו והשגתו, "יא פֶּאֶרְשֵׁטְאֲנֵעֻן, גִּיט פֶּאֶרְשֵׁטְאֲנֵעֻן", אלא הוא מודה ש"החזרת כי נשמתי", ושהקב"ה הוא "מלך חי וקיים" - "מלך" דייקא, שממנו נעשית המציאות והחיות של כל המדינה, והיינו, שמציאות העם היא על-ידי זה ש"מלך שמו נקרא עליהם"¹².

ג. ויש לומר בדרך אפשר בביאור הדיקו ברשימה הנ"ל - שלא נזכר סיום הפסוק "אלקי כסף ואלקי זהב", אלא רק "לא תעשון אתי": "אלקי כסף ואלקי זהב" - מורה על מציאות

(13) ויצא לא, ל.

(14) ראה לקו"ש ח"ו ע' 159. וש"נ.

(15) ב"ק מא, ב.

(16) הל' ע"ז ספ"א.

(17) מנחות בסופה.

(18) נוסח תפלת שחרית לשבת.

(19) ראה המשך תער"ב ח"א ע' תקסה. ע' תקסט. ע' תקצג. ח"ב ע' תשפא. ח"ג ע' א'שפו. ועוד.

(20) אג"ק אדמו"ר מוהריי"צ ח"ג ע' קמד ואילך (נעתק ב"היום יום" יא תשרי).

(21) ספרי - הוהא בפרדס של"ב פ"ב.

(22) ואתחנן ד,ו.

(6) פ"י (תו"מ תשכ"א ח"ל ע' 46 ואילך).

(7) תהלים פט, נב.

(8) ראה חז"ג רנן, סע"ב. פרדס ש"א פ"ט. תניא שעהיוה"א רפ"ד.

(9) ואתחנן ד, כד.

(10) ישעי' כז, ו. וראה תו"א פרשתנו (בשלח) סא, ג. ובכ"מ.

(11) רפמ"א

(12) ראה לקו"ת במדבר יג, ד. ובכ"מ.

"רא תרעא לאעלאה"²⁶, והן סיוס ותכלית העבודה. וזהו כללות עניין פרשת יתרו וסיומה, שבה נאמרו ציוויים והוראות הנ"ל שהם לדורי דורות, שהרי עניין מתן תורה הוא בכל יום ויום, כנוסח ברכת התורה: "נותן התורה", לשון הווה.²⁷

ה. ובנוגע לענייננו: נהוג בהתועדות של יום ההילולא לערוך

עצם הנשמה, קורא להפשטות והעצם שלמעלה - ששם הוא העניין ד"אין עוד מלבדו", כפי שהוא קודם שנברא וקודם שנאצל העולם, קודם כל הענינים, עד לתכלית כל העילויים.

וזהו גם עניין "שם שמים שגור בפי כל"²³, ולכן, אפילו הנשים ועמי הארץ לוקחים את העניין בפשטות - שעניין "רופא חולים" ו"מברך השנים" וכל פרטי הברכות, הרי זה נמשך מעצמותו ומהותו

אפילו הנשים ועמי הארץ לוקחים את העניין בפשטות - שעניין "רופא חולים" ו"מברך השנים" וכל פרטי הברכות, נמשך מעצמותו ומהותו יתברך

מגבית עבור "קרבן תורה"²⁸, ובהמשך למדובר לעיל - עושים זאת לא באופן של פרסום ומציאות, אלא דווקא באופן חשאי, בלא הכרזות, ונותנים באופן של "כזבו", והנתינה היא עבור אלו שרוצים ללמוד תורה באופן האמור - ללא רעש ("אָן אַ שטורעם און אָן אַ ליאַרעם"), ולא כדי לעשות לו שם, אלא לימוד התורה לשמה, ללא שום תכלית.

וכן יעשו גם בהתועדות זו, וכל הרוצים ירשמו את שמם בצירוף שם האם על פתקא בפני עצמה, ויצרפו מיד את הסכום, או שירשמו על פתקא שנייה את סכום נדבת לבם הטהור, ועד - מעצם הלב.

ועניין זה ימשיך ברכת הצלחה בלימוד התורה, הן בלימוד התורה של עצמו, והן בלימוד התורה שילמדו אחרים על-ידי הממון שלו,

- כמבואר בתיניא²⁹ ש"הואיל ובמעות אלו היה יכול לקנות חיי נפשו . . . הרי נותן חיי נפשו לה" - וכיוון ש"תלמוד מביא לידי מעשה"³⁰, אזי נכלל בהצלחה בלימוד התורה גם הצלחה בקיום המצוות. וכאמור לעיל - שכללות העבודה תהיה באופן של

יתברך ישירות כאן למטה, כיוון שהוא יתברך כל יכול, וכמו שכתוב²⁴ "מרום וקדוש אשכון - ואת דכא ושפל רוח", למטה מטה ביותר.

ולכן, סדר העבודה הוא באופן שהתחלת כל העניינים מיד לאחרי מתן תורה - שלכאורה ענינו הוא הבנה והשגה - הרי זה הציווי "לא תעשון אתי", דהיינו ש"אין עוד מלבדו", שזהו תוכן עניין "מורה אני לפניך מלך חי וקיים", כנ"ל.

ומהביטול של "לא תעשון אתי" נעשה לאחרי כן עניין הצמיחה - שזהו עניין "מזבח אדמה", שהרי "מזבח" יש לו ציור, אורך ורוחב וקומה, היינו, שהביטול הוא ב"ציור" של מזבח, ונעשית גם המציאות של עליות ושלמות ("עולותיך" ו"שלמיך"), אלא שבזה צריכה להיות העבודה והיגיעה ד"וזבחת עליו", כנ"ל.

ועניין זה הוא גם תכלית עניין התורה ומצוותיה - כמו שכתוב²⁵ "ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה (כל המצוות, כולל גם מצוות תלמוד תורה) ליראה את ה' אֵלֵינו גו'", היינו, שהתכלית של קיום התורה ומצוות היא כדי שיהיה עניין היראה. והיינו, שעניין היראה הוא הן התחלת העבודה,

(26) זח"א ה, רע"א.

(27) ראה של"ה כה, א. לקו"ת תוריע כג, א. ובכ"מ.

(28) ראה גם שיחת י"ד שבט דאשתקד ס"ז ואילך (ת"מ חכ"ז

ע' 333 ואילך). וש"נ.

(29) פל"ז (מחב).

(30) ראה קידושין מ, ב. וש"נ.

(23) ראה ת"א וירא יד, ב. סה"מ תרפ"ט ריש ע' 20. וש"נ.

(24) ישע"י נז, טו.

(25) ואתחנן ו, כד.

שמצינו במשה רבינו (ועל דרך זה במשה שבכל אחד ואחד³²), מקבל התורה הראשון, ש"שכינה מדברת מתוך גרונו"³³ - אזי "אבוא אליך וברכתיך"⁴, ועד לברכה כפשוטה, למטה מעשרה טפחים, בבני חיי ומזוני ריחי.

(מהתוועדות מוצאי שבת קודש פרשת בשלח ה'תשכ"א.
'תורת מנחם - התוועדות ה'תשכ"א חלק ב (ל), ע' 88-93)

"והלכת בדרכיו", "ולדבקה בו", ועל-ידי זה יפעלו להיות "ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד", ובמילא - "לא תעשון אתי", שלא תהיה שום מציאות אחרת, כיוון ש"אין עוד מלבדו"; וישנו עניין "עולותיך ושלמיך", אלא שזהו באופן של "זבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך",

וכפי שממשיך בסיום העניין: "בכל המקום אשר אזכיר את שמי"⁴ - "אזכיר" דייקא (כמבואר במפרשים³¹ הדיוק במה שנאמר "אזכיר", ולא "תזכיר"), כיוון שעומד בדרגא כזו שהקב"ה מדבר בו, כמו שכתוב "אדניי שפתי תפתח", על דרך

(32) ראה תניא פמ"ב. ובכ"מ.
(33) נסמן בלקר"ש ח"ד ע' 1087.

(31) ראה שפ"ח לפרשי עה"פ.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 03-9607588, שלוחה 130

החידוש של תלמיד ותיק אינו בערך לטעמי התורה לעתיד

נתינת כוח למתן תורה שלעתיד

...אף שהגילוי דיציאת מצרים לא היה אלא לפי שעה, הרי הוא גם ההתחלה דמתן-תורה, כיוון שהאפשרות למתן-תורה (כולל גם ההכנה על-ידי העבודה דספירת העומר) נעשתה על-ידי הגילוי דיציאת מצרים דווקא.

ויתירה מזה: הגילוי דיציאת מצרים הוא (לא רק התחלת מתן-תורה דגליא דתורה, אלא) גם התחלת מתן-תורה דפנימיות התורה שתתגלה לעתיד לבוא, כי, אף שהגאולה דיציאת מצרים לא היתה גאולה אמיתית ושלימה, שהרי לאחריה היו עוד גלויות (ועל דרך לשון חז"ל בנוגע לגאולה דפורים: "אכתי עבדי אחשוורוש אנן"), הרי היא התחלה ונתינת-כוח לגאולה האמיתית והשלימה שאין אחריה גלות, שאז תהיה גם שלימות מתן-תורה על-ידי גילוי פנימיות התורה.

ומזה מובן שעניין "זכר ליציאת מצרים" הוא נתינת-כוח לכללות מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות שעל-ידי זה באים סוף סוף לגאולה העתידה.

[...] גם כשנמצאים בחשכת הגלות בכלל, ובפרט כשידע איניש בנפשיה מעמדו ומצבו - אין ליפול בייאוש חסוֹשֵׁלוֹם, אלא אדרבה, יש לזכור אודות הגאולה, שהיא הנתינת-כוח לכללות העבודה בזמן הגלות להביא את הגאולה העתידה.

מגלים עתה את האוצרות הכמוסים ביותר

[...] בהמשך למדובר לעיל אודות גילוי פנימיות התורה לעתיד לבוא, הרי, ככל שהולכים ומתקרבים לביאת המשיח, הולך ומיתוסף יותר בגילוי פנימיות התורה, ועד שלאחרונה - כפי שכותב כ"ק מו"ח אדמו"ר בהמשך באתי לגני - מגלים גם את האוצרות הכמוסים וחתומים מדור דור, בתור הכנה להתגלות פנימיות התורה, טעמי תורה, לעתיד לבוא.

ובפרטיות יותר:

ידוע שבמתן-תורה ניתנו כל עניני התורה, גם אלה שנתגלו לאחרי זה, כמאמר רז"ל כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ניתן למשה מסיני, ועד שגם טעמי תורה שיתגלו לעתיד לבוא ניתנו למשה מסיני.

אבל אף-על-פי-כן, אינו דומה החידוש שתלמיד ותיק עתיד לחדש לטעמי תורה שיתגלו לעתיד לבוא - כי, החידוש של תלמיד ותיק הוא מן הכלל אל הפרט, היינו, שבמתן תורה ניתן בדרך כלל, והתלמיד ותיק מגלה (מפרט) את הפרט מן הכלל, מה שאין כן טעמי תורה שיתגלו לעתיד לבוא אינם התגלות הפרט מן הכלל, אלא על דרך וברוגמת המבואר במאמרו של כ"ק מו"ח אדמו"ר בעניין עילה ועלול שהוא בדרך שינוי ממהות למהות.

ועל דרך זה בנוגע לגילוי פנימיות התורה עכשיו בתור הכנה להתגלות טעמי תורה לעתיד לבוא - שאין זה כמו חידוש של תלמיד ותיק בדרך גילוי פרט מן הכלל, אלא בדרך שינוי ממהות למהות.

(תורת מנחם - התוועדות' ה'תשי"ב חלק ב' (ה) ע' קמא, קמג'ד)

"בביתנו לימדו להתפלל מיד כשקמים"

כשחלק מהקהל ממהר, מתפלל כל נדיב לב במתינות • כשלא מאזינים כראוי אין חשש ל'גאווה' אצל המדבר... • גם אלה שמודות כי יש לעבוד את ה' באמצעות כלי השכל ולא רק ברגש, נכללות בנשי חב"ד • מה גרם לאיחורו של הרבי שעורר את דאגת הרבנית? • צרור התייחסויות ואירועים, ובהם גם סיפורים, לרגל כ"ב שבט, יום הסתלקות הרבנית נ"ע, רובם בפרסום ראשון

הייתכן לא לומר פרשת העקדה?

ואם בתפילה עסקינן, המלמד הרי"ש שי' ענגעל שאל את הרבי ב'חידות' בקשר להנהגה בתפילה עם תלמידי כיתתו - כיתה ג' - ש"לאחרי אמירת ברכות השחר מדלגים עד "הודו" וממשיכים עד סוף "עלינו לשבח", אבל הילדים לא מתפללים כרבעי מצד ריבוי התפילה והמהירות וכו'".

להלן תשובת הרבי:

א. יש לברר אצל רב, איזה חלקי התפילה מוכרחים הם להתפלל בכל יום, ואת השאר - יכולים לחלק לשני ימים.

ב. ועוד: צריכים לכלול גם "פון פֶּאַרנט" (חלק התפילה שלפני "הודו"), ובפרט פרשת העקדה. כי

"בענין תפילתו - פשט המנהג שכיוון שמתחילין עם הציבור, הנה אף שהש"ץ וחלק מהקהל ממהרין - מתפלל כל נדיב לב במתינות, אף שמתאחר ע[ל]ן י[די]ן [זה]. וכבר נאמר תכין ליבם תקשיב אזנך" - כתב הרבי להרב אהרן דוב סופרין מאנגליה בח' באדר שני תשי"ז ('אגרות קודש' כרך יד עמ' תעז. צילום המכתב מובא בעמוד הבא). בשנת תשכ"ט כתב הרבי לאיש ציבור מפורסם ('אגרות קודש' כרך כו עמ' תצ):

ולסיום במה ששמעתי אומרים למה נקרא שמו של אביו זקנו "שרף" [=האדמו"ר ר' אורי מסטרליסק] (כמדומה לי שאמר לי מר שהוא אביו זקנו) - כי הי[ה] נשרף בתפילתו. והרי בכל זה בא לתפלה שלאחריה, ועוד הפעם באותה ההתלהבות כמו בתפילה שלפני זו, ואולי עוד יותר.

סופרין=גאטעסעצע

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacnth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין נ. י.

ב"ה.ח" אד"ש תשי"ז
ברוקלין

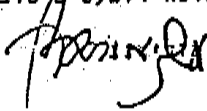
הו"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה" אהרן דוב שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מג' אד"ש והקודמו,

במה שכותב. אודות בנו-שליט"א, צריך לעשות בזה
כתבואת רופאים-מנמחים, והשי"ת יצליחו ואח זוגתו חוה' לגדלו
לתורה ולחופה ולמעשים טובים לתוך הרחבה.

ולבשורתו הטובה מלידת בן ובת לאחותו שליט"א
הנה הנה"ב שהוריה שיחיו יגדלו לתורה ולחופה ולמעשים טובים
לרוב. נחת כל בני המשפחה.

בברכת מזל טוב

נ.ב.

ובמענה להודעתו לענין הקניין עם השותף, יהי רצון שיהי
בשעה טובה ומוצלחת ויקום בהם פתגם רבנו הזקן, השי"ת גותן
ליהודים גשמיים והם עושים מהגשמיים רוחניות.

במש"כ ע"ד מנהגו לסיים עבודתו בחצות עש"ק - כיון שהשותף
דורש שינוי בזה, יעשה חתרת מנהגו ע"י ג', כהוראת חוה"ק.

ע"ד סדר לימודיו לאחרים - מובן שחלוי זה במהותם של אלו.
ובכל אופן כדאי שיהי' בהלימודים גם לימוד הלכות הצריכות בחיי
היום יומיים מקיצור ש"ע וכדומה.

בענין תפלתו - פשט המנהג שניון שמתחילין עם הציבור, הנה
אף שהש"ץ וחלק מהקהל ממהרין-מתפלל כל נהיב לב במתינות, אף שמתאחר
ע"י וי' וכבר נאמר חכין לבס תקשיב אונך.

איגרתו של הרבי לרב אהרן דוב סופרין מאנגליה

הגהת הרבי

על דבריו ב'יחידות'

אחד ההנוסעים לרבי בצ'ארטר הראשון לחודש
תשרי תשכ"א, שזכה להיכנס ל'יחידות', רשם
בצאתו את הדברים:

היתכן שתלמיד לא יאמר את פרשת העקדה?!
ג. והעיקר הוא, שיתרגלו להתפלל לאט, כי
הרי באופן שמתפללים בגיל זה, ישפיע על אופן
תפילותיו למשך כל ימי חייהם!

לרבי, כי כמנהג עיתונאים הרי מכל מילה ששמע
ב'יחידות' הוא עומד ליצור "פון אַ וואָרט אַ
קוואַרט" [=ממילה אחת - ספל מלא]...
אמנם העיתונאי לא קיבל את רשות הרבי, אולם
הרבי השתמש בפתגם זה, להבהיר, שבתואר נשי
ובנות חב"ד נכללות לא רק בעלת תעודה מוסמכת
שמתפללת נוסח האר"י ובעלה מניח גם תפילין
דרבינו"תם וכו', אלא שכל אלו שמודות אשר צריך
לעבוד את השם ייתברך לא רק בהרגש הלב אלא
שגם כלי השכל יהיו ממולאים ברעות את ה', הרי
בדרך ממילא נכנסות הן בחב"ד.
בהקשר דומה כתב הרבי גם לאחד מאנ"ש
(אגרות קודש' כרך ז' עמ' מד) "הנה הרשות בידו
לעשות פון אַ וואָרט אַ קוואַרט".

אהבת האמת

בהזדמנות מסוימת, כאשר נדרש הרבי לכתוב
לאנ"ש מכתב חריף בסגנונו, סיים: "בבקשת
סליחה על שאפשר פגעתי בכבודו של מי שהוא,
אבל האמת נשאר אמת, הן אם נפגע על-ידי-זה
כבודו של מי שהוא על-ידי-זה".
פעם אחרת כתב ('אגרות קודש' כרך ט' עמ'
לד):

ובהבאת מאמר החכם (הובא גם-כן במכתב
הצמח-צדק).. שהאמת אהוב מהכל.

מטבע מימי הרומאים

באחת השנים הובא לרבי, באמצעות אחד
האורחים תושב ארצנו הקדושה, שבא לחצרות-
קדשנו, מתנה: מטבע עתיק (שמו של האורח או
משגר המתנה עצמו הוא "מר רפאל שיי").
כשביקש הרבי להודות על המתנה, נטל מכתב
כללי-פרטי של ימי הסליחות (איחול שגרתי לשנה
החדשה) ואחרי האיחול 'בכבוד ובברכה' וחתימת-
יד קודשו - כתב:

[תשואת] [חן] על תשורתו היפה - מטבע,
שהוטבעה כנראה, על [ל] [די] הרומאים - כיוון שפני
אדם מצדה האחד (ראה רש"י ותוספ[ו]ת לבבא
קמא זו, סע"ב)

ד' מרחשון תשכ"א
לכ"ק אדמו"ר שליט"א
תשובת כ"ק בנוגע לבריאות משפחתי לפי
תפיסת זיכרוני היתה:
בכלל דער מצב הבריאות נעמט זיך פון נערווען
בא איהר דארף מען האבן א התחזקות אין ביטחון
[=בכלל מצב הבריאות נובע מהעצבים שלה, ולכך
צריך התחזקות בביטחון]. חוץ מעניין ה.. וה..
שצריכים לשאול עצת רופא.
שאלתי מכ"ק מה לעשות בכדי לחזק עניין
הביטחון. מה למסור ל.. ובפרט שמטבעה יש לה
ב"ה בטחון חזק ואינה דואגת כל כך. וכשמרגישים
לא טוב, אז היא שאלתי במה ואיך לחזק
הביטחון?

להלן תשובות - הגהות הרבי:

1. אחרי המילים נעמט זיך הוסיף הרבי - חלק
חשוב -
2. מחק את המילה חוץ והוסיף: אבל כיוון
שבחלקו הוא לא מהנ"ל ובפרט.
3. ילמד ברא"ח [.] בחובות] הלכות] שער
הבטחון. [וכיוצא] בזה].
ויסביר הענינים גם לזוגותו] תחינה]

חיפשו ומצאו כל אחד בדרכו

כל אחד מוצא את אשר הוא מחפש. כך מספר
הרבי ('אגרות קודש' כרך טו עמ' תמב):
בטח ידוע לו הסיפור על-דבר שניים מתחום
המושב שביקרו בפטרבורג ונשאלו מה ראו שם,
והאחד סיפר שהעיר הזאת - רחמנא יצילנו - מלאה
מקומות טומאה וכו' על כל צעד ושעל, והשני סיפר
בהתפעלות, שגם שם נפגשים על כל צעד עם אחינו
בני-ישראל, שומעים דברי-תורה וחוטפים "ברכו"
וקדושה וכו'. ושניהם דיברו אמת, והנפקא מינה הוא
במה שמחפש, שזה הוא מוצא.

אמירת העיתונאי נוצלה לעבודת ה'

בשנת תשי"ג ביקר אצל הרבי עיתונאי. הוא
שוחח עם הרבי ובגמר שיחתו לא התאפק ואמר

אותו עניין, אין שייך שמזה תצמח 'גאווה', משום שלא מקשיבים למה שמדברים...

שלא להדאיג את הרבנית

ערב אחד, בסביבות השעה 8:00-9:00 בערב התקשרה הרבנית למזכירות הרבי, ואיש לא הרים את הטלפון, גם לא את הטלפון שהיה מיוחד במזכירות בעבודה. הרבנית התקשרה לבחור שעבד בביתה כמשמש-בקודש ואף הוא לא היה בחדרו ולא ענה. שוב התקשרה הרבנית לר' חיים-ברוך הלברשטרם ושאלה מדוע לא עונים במזכירות, והיכן נמצא הרבי. הוא השיב שהרבי נסע מכבר לביתו וכנראה שוהה באחד החדרים, והרבנית לא הבחינה בכניסתו. הרבנית חזרה וטענה שהרבי לא הגיע הביתה וביקשה שוב לברר מה קורה. ר' חיים-ברוך ניגש לבחור ב־770 וזה אישר כי ראה את הרבי נוסע לביתו כשעה קודם לכן.

שוב מסר את הדברים לרבנית שהגיבה: "אינני יודעת מה אירע - אבל לבית הוא לא הגיע!", וביקשה שינסה לברר. הרבנית נשמעה דאגה (הדבר היה אחרי האירועים של אנשי ויליאמסבורג והרבנית חששה שהתנכלו לרבי). ר' חיים-ברוך חשב שאולי אירעה תקלה ברכב, נטל עמו כמה מאנ"ש ויצא לבדוק בחוף. בינתיים התאסף כמניין של המקורבים בביתו של הרבי ולא ידעו מה לעשות.

כעבור שעה קלה נכנס הרבי לפתע מהדלת האחורית. כשראה את הקהל שהתאסף בבית, חיך וסימן בידו תנועת ביטול גדולה. התברר שהרבי נסע לטיפול אצל רופא השיניים, וכדי לא להדאיג את הרבנית נסע מוקדם מ־770, כדי שיוכל לחזור בזמן, אלא שלפועל ארכו הדברים...

חינוך לתפילה בהשכמה

בוקר אחד התקשרה הרבנית לאחד המשב"קים ואמרה לו שמכיוון שיש לה תור לרופא - "אם הדבר לא קשה לך הייתי רוצה שתסיעני אל הרופא". מנימת הדברים היה נשמע שמדובר בעניין דחוף, אך הרבנית הסתירה זאת באצילותה, באמרה

ויהי[ן] ר[צון] שבקרוב נזכה לקיום היעוד דמושיק ואפר הגלות, דחרב בית מקדשנו וכו' - יגאלנו מלך המשיח, משיח צדקנו, וכמוניטין של מרדכי שק ואפר מיכן ועטרת זהב מיכן (בראשית רבה פל"ט, יא).

(אגב, הרבי ציין בפתק שצורף במהדק למכתב: "מהאורחים דאה"ק ת"ו דשנה זו הביא מטבע ממנו").

פעם אחת כתב המזכיר הרה"ח הרה"ת ר' שלום מענדל סימפסון בקשר לבריאות אימו, הרבנית מרת פרומא איטא בת קרינא: "...היו היום אצל הרופא.. שואלים אם יש איזה הוראה מה לעשות לעתיד. ומבקשים ברכה, שבקרוב ממש יתקיים ברכת כ"ק אד"ש".

הרבי ציין מענה בכתב יד קדשו:

הזכרת[נה] היום על הציון הק[דוש] ובטוחני שיקויים.

בין מחברי ספרים בזמננו לקדמונים

כשבת קודש פרשת חיי שרה תשל"ז דיבר הרבי אודות איזה עניין, וכהקדמה לכך התבטא:

חשבתי קודם אם לדבר על דבר זה או לא; סבור הייתי שלא לומר זאת כדי שלא אקבל מכך 'גאווה', אולם לאחר-מכן נזכרתי כמה שמואב בהקדמות המחברים של ספרי זמננו - החילוק בין זמנים של פעם לזמנים דעתה:

פעם כשמישהו רצה להדפיס ספר, הוא היה מקדים וכותב 'התנצלות' ארוכה, מדוע הוא מדפיס את הספר, שכן לכאורה אין כל מקום שהוא ידפיס ספר, הרי מי אני ומה אני - לכן נזקק לכתוב התנצלות שהוא הוכרח לכתוב הספר, הכריחוהו וכו' - כפי שכל אחד מהמחברים היה מנמק את הסיבה שאילצו להדפיס ספרו.

לא כן היום - כל העניין אינו שייך כלל. כשמישהו בזמננו מדפיס ספר, לא שייך שיקבל גאווה מכך, שכן הכול יאמרו שהוא 'בטלן' שאין לו מה לעשות, מדפיס הוא ספרים שאיש אינו זקוק להם, והראיה - שאיש אינו לומד בהם.

ועל דרך זה גם בנידון ידין: אפילו אם אדבר על

צלחת ושוברת, כדי שיהיה 'כלי שבור' לשפיכת היין באמירת ה'מכות' בליל הסדר. לפועל היו נשברות כמה צלחות, עד שרק אחת היתה נשברת בקצה בלבד, כרצונה.

בחירת הניגונים בניגוני נחו"ח

על הצעת חברת נחו"ח בקשר לניגונים שחשבו להקליט בתקליט חדש, כתב הרבי בקשר לניגון "עוצו עצה ותופר": "מוכרח".
כמו-כן כתב הרבי להוסיף את הניגון על הפסוק "ואלקים מלכי גו". יש לציין שניגון זה הולחן לקראת יום הבהיר י"א ניסן תשל"ה, כשהחל הרבי (והחסידים) לומר את פרק עד בתהילים.

שזה לא נורא, והוסיפה: "אם קשה לך, אמצא דרך אחרת להגיע לרופא". עוד הוסיפה: "אם עדיין לא התפללתם, תתפללו ואני אמצא מישהו אחר". המשב"ק שקל בדעתו ואמר: "אוכל להתפלל אחר-כך".

הרבנית הגיבה: "בביתנו לימדו אותנו שמיד כשקמים עומדים להתפלל".
לפועל נסעה הרבנית בכוחות עצמה.

משלוח מנות לבית הרבי

סח הרה"ת ר' מנחם-מענדל נוטיק, שבהיותו בחור ישיבה שימש כמשב"ק בבית הרבי: בדרך כלל הייתי משתדל להימנע מלהיות נוכח בבית הרבי כשהרבי היה בביתו. אחת בשנה, ביום פורים, כשהרבי הגיע הביתה לאכול סעודת

פורים, היה מתפקדי להיות נוכח בבית ולקבל את משלוחי-המנות ששיגרו אנשים וארגונים.

זכורני שפעם אחת הרבי כבר עמד לצאת מהבית, וברדת עמדו בנות תלמידות 'מכון חנה', שהביאו משלוח-מנות. הן נבהלו מאוד בראותן את הרבי עומד בפתח, וביקשו למסור לידין את משלוח-המנות. הרבי סימן בידו הק' לעברי, כאות שימסרו לי את המשלוח-מנות.

"כלי שבור" חדש למסח

לפני הגי-הפסח היתה הרבנית נוטלת

הניגונים בתקליט של נחו"ח

הצעת הניגונים בתקליט החדש

1. יפרח בימינו צדיק.
2. כי אלקים יושיע ציון וכו'.
3. וכל קרני רשעים וכו'.
4. הללו את ה' כל גוים וכו'.
5. והיא שמעדה וכו'.
6. זאל שיין זיין דיא גאולה.
7. ניגון שחה (סייפ מצופף).
8. אום אני הומה זכו'.
9. האדרת והאמונה וכו' (מארסיעז).
10. כך בסתו וכו'.
11. אסרו לסעודתא וכו'.
12. ניגון החורעות (סייפ מצורף).
13. עוצו עצה ותופר וכו' → זופנה
14. ען שיא זיאמליאק.
15. ר' מיכאלס ניגון (סייפ צורף).
16. ניגון זיקאלאיעב. (סייפ מצורף)

מאניק אלפי קו

על הצעת חברת נחו"ח על הניגונים שחשבו להקליט בתקליט החדש, כתב הרבי "ניגון עוצו עצה ותופר: "מוכרח"

כן כתב הרבי להוסיף את הניגון על הפסוק "ואלקים מלכי גו".

יש לציין שניגון זה הולחן לקראת יום הבהיר י"א ניסן תשל"ה - קאפיטל עד. עוצו עצה ותופר וכו' הניגון המיועד של הרבי וכו' שחשבו לקבל לידינו

כשהתחילו (אחרי)

ימי הזיכרון לרבניות

י' שבט – הרבנית רבקה נ"ע

כאשר אבי נ"ע יסד את ישיבת תומכי תמימים, לא רצה לאסוף כסף מאנשים עבודה, בכדי שלא יתערבו ויאמרו לו דעות לגבי הנהלת הישיבה. בשל כך היה קשה לנהל את הישיבה. אמרה לו אימו - אמי זקנתי הרבנית רבקה נ"ע: מדוע אתה מצטער כל כך, מה שאנו נאכל יאכלו גם הם (התלמידים). וכך הוה, אלו שהתקבלו לישיבה, היתה אימו, הרבנית הצדקנית מרת רבקה, דואגת לארוחתם.

(ספר השיחות תש"ט ע' 300)

י"ג שבט – הרבנית שטערנא שרה נ"ע

הרבנית הצדקנית בעלת היארצייט היתה ממעתיקי הכתבים של אדמו"ר מהר"ש. בהיות אדמו"ר מהר"ש מסודר ביותר, וידעו בדיוק סדר יומו, כולל גם הזמנים שהיה נוסע לטייל - היו מתגנבים, בעת שהיה יוצא לטייל (לאחרי שהיו מעמידים שומר להודיע בעוד מועד על שובו), ומעתיקים כתבי דא"ח. באופן כזה העתיקו ריבוי כתבים. אחד המעתיקים היתה כאמור הרבנית הצדקנית בעלת היארצייט.

אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר היו מונחים ההעתקות שלה מכתבי אדמו"ר מהר"ש, בתיק אחד, עם ההנחות של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע.

(תורת מנחם - התוועדויות' תשי"א חלק א (ב) ע' 221 ואילך)

כ"ב שבט – הרבנית חיה מושקא נ"ע

ומזה מובן גם בנוגע ליארצייט זה:

אף-על-פי שהיה "הבערה" של אש אלוקי והנשמה עלתה באש, ועולה למעלה מעלה. וכפרט שגם בנוגע לנשמה בגוף - המדובר בצדקנית, ונוסף לזה - בתו של כ"ק מורי וחמי אדמו"ר נשיא דורנו, וכידוע שבת יש לה שייכות מיוחדת עם האב, יש לה גם זכות אביה (נוסף לזכות עצמה), ובהיותה למטה עסקה בעבודתה "כמצוות רצונך", ובאופן דילכו מחיל אל חיל, בעילוי אחר עילוי.

ובמיוחד - עבודה מתוך מסירות נפש, וכידוע גם מהסיפור הידוע בנוגע לחינוך בנותיו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהמלמד שלהם רצה להלביש הכול בשכל, ולא להפחיד אותם עם מעשי נסים ומסירות נפש, אמר לו כ"ק מו"ח אדמו"ר, שאדרכה - ילד יהודי צריך להתחיל בחינוכו דווקא עם סיפורי מסירות נפש, ודווקא זה מתקבל אצל ילד יהודי,

ולהעיר שהסיפור היה בקשר אליה, ומובן שהיה בהדגשה החינוך באופן כזה - חדור עם מסירות נפש וכו'.

[...] ועל-פי זה מובן גם שכיוון שהפעולות הם בכדי לפעול המשכה למטה, מובן שהם לא רק עבור הנשמה (ש"מה זרעה בחיים אף היא בחיים"), אלא גם עבור יהודים שנמצאים למטה, כי על-ידי זה . . . פועלים שהיא תבקש ותתפלל בעולם האמת - לכל המצטרך, בגשמיות וברוחניות, ואריכות ימים ושנים טובות...

(תורת מנחם - התוועדויות' תשמ"ט חלק ב ע' 291-292)

פרשת יתרו

וישמע יתרו כהן מדין חותן משה (יח,א)

הפרשה פותחת בשבחו של יתרו, ומוכן מדוע היא מציינת את עובדת היותו "חותן משה". אבל איזה שבח יש בכך שהיה "כוהן מדין", כוהן לעבודה-זרה?
אלא דווקא בשילוב שני הדברים גם יחד נרמז יתרון האור מן החושך כיתרון החכמה מן הסכלות, אשר יתרון זה היה הכנה מתאימה למתן-תורה, שבו היה גילוי אלוקות בבחינת "ישת חושך סתר":
"כוהן מדין" - הקליפה שהיא תכלית הישות, וממנה נובעים המדון והמריבה, הופכת לתכלית העילוי, ועל-ידי זה נעשה "חותן משה". יתרו פעל במשה ירידה ("חות דרגה") שהודות לה היה משה יכול, על-אף רוממותו, לשמש ממוצע בין הקב"ה לישראל ובין ישראל לתורה ולהיות מקבל התורה.

(מאמר ד"ה וישמע ויתרו תשמ"ה)

עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלוקים (יח,יא)

"אלוקים" - רמז למידת הדין והצימצום.
"כל האלוקים" - רמז לריבוי ההעלמות וההסתרים שעל-ידי שם אלוקים.
"גדול הוי'" - שם הוי' גדול מכל בחינות אלו, ומושל בכלם.
בהתגלות בחינת שם הוי', מתבטל ההעלם וההסתר שבשם אלוקים. ככתוב (ישעיהו מ), "ונגלה כבוד הוי' (ועל-ידי זה) וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר", דהיינו שעל-ידי גילוי שם הוי' יתבטלו כל ההעלמות, עד שגם הבשר הגשמי, ואפילו אומות העולם, יראו אלוקות.
וזהו שאמר יתרו "עתה ידעתי כי גדול הוי' מכל האלוקים". לאחר ששמע את ניסי יציאת מצרים הגיע להכרה זו, ש"גדול הוי'", כי על-ידי האותות והמופתים שביציאת מצרים נתגלה שם הוי' מושל ושולט על כל ההעלמות וההסתרים שמקורם (כנ"ל) בשם אלוקים.

(סידור עם דא"ח, דף רעא עמ"ג)

ויהי ממוחרת וישב משה לשפוט את העם (יח, יג)

מוצאי יום-הכיפורים היה... למחרת רדתו מן ההר (רש"י)

היום שלמחרת יום-הכיפורים מורה שבעבודת ה' נדרשת הוספה מתמדת. גם לאחר שמשיגים מצב נעלה כל-כך, כמעמד של ישראל ביום-הכיפורים, יש מה להוסיף, כפתגם כ"ק אדמו"ר מהורש"ב על יום זה - "איצטער דארף מען ערשט תשובה טאן" [=רק עכשיו צריך להתחיל לעשות תשובה].
הוראה זו יש ללמוד גם משמה (ותוכנה) של כל הפרשה - "יתרו", "על-שם שייתר (והוסיף) פרשה בתורה" וגם היה גר שהתווסף לישראל כקטן שנולד, ובלירתו באה לעולם מציאות נוספת חדשה.

(מהתוועדות ט"ו בשבט תשמ"ב. התוועדויות תשמ"ב כרך ב, עמ' 871)

ויהי אלוקים עימך (יה, יט)

בכל הפרשה הזאת ("ואתה תחזה"), נזכר שם אלוקים בלבד, כי הפרשה מדברת על מינוי דיינים, שתפקידם לפסוק פסקי־דין, והם שייכים לשם אלוקים המורה על מידת הדין.

(תורת לוי־יצחק עמ' קפז)

ואתה תחזה (יה, כא)

על־דרך הרמז, יש לומר:

דברי יתרו "ואתה תחזה" (ולא "ואתה תראה" וכיוצא בו) רומזים לנאמר "לכו חזו מפעלות ה'" (תהילים מ). שהרי דייני ישראל היו שבעה ריבוא ושמונת אלפים ושש־מאות (סנהדרין יח), וזהו "חזו" - ראשי תיבות: ז' רבוא, ח' אלפים, ו' מאות.

(תורת לוי־יצחק)

כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני־ישראל (יט, ג)

ואמרו במכילתא: "בית יעקב אלו הנשים... אומר ראשי דברים לנשים; ותגיד לבני־ישראל - ותדקדק עמהם".

"ראשי דברים" הם כללי התורה שמהם מסתעפים הפרטים, שנאמרו רק לאנשים, ואילו הכללים נאמרו דווקא לנשים, כי אצלן האמונה בה' ויראת ה' היא בגילוי יותר, והרי האמונה והיראה הן כללות התורה והמצוות.

זו גם הסיבה הפנימית שנשים פטורות ממצוות־עשה שהזמן גרמא, כי הן שייכות יותר לכלל, לעצם הדבר, ופחות למצוות שהגבלו לזמן פרטי מסוים.

זה גם הביאור הפנימי לכך שעצם קביעת יהדותו של הוולד תלויה באם, בעוד שהפרטים, כגון אם הוא כוהן, לוי או ישראל, תלויים באב.

(ליקוטי־שיחות כרך לא עמוד 97)

ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי (יט, ד)

בשעת מתן־תורה נתעלו ישראל לתכלית העילוי, כדכתיב (דברים ה), "פנים בפנים דיבר ה' עמכם", אף־על־פי שזמן קצר בלבד קודם לכן היו בתכלית השפלות - משועבדים בחומר ובלבנים במצרים. עלייה כזו לא היתה אפשרית אלא על־ידי רחמיו הגדולים של השם יתברך.

זהו שרמזו הכתוב: העלייה של "ואביא אתכם אלי" בשעת מתן־תורה, בחינת "פנים בפנים", הייתה אפשרית רק על־ידי "כנפי נשרים" - מידת הרחמים שלמעלה (כי הנשר רחמני, כפירוש רש"י כאן).

(סידור עם דא"ח)

ואתם תהיו לי ממלכת כהנים (יט, ו)

כאן נרמזו כל שלוש המעלות (כתרים) שניתנו לישראל בשעת מתן־תורה - תורה, מלכות וכהונה: "ואתם תהיו לי" - רומז לתורה, על־פי פירוש המכילתא: "שתהיו פנויין לי ועוסקים בתורה"; "ממלכת" - למלכות; "כהנים" - לכהונה.

בשעת מתן־תורה היו לכל אחד ואחד מישראל כל שלוש המעלות האמורות - כל אחד מהם היה פנוי לה' ועוסק בתורה; שני כתרים בראשו (שבת פח) - כמלך; והיה ראוי לאכול בקדשים (מכילתא) - כהונה.

(ליקוטי־שיחות כרך ח עמ' 244)

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת יתרו

י"ט בשבט

בפסוק האחרון בפרשה (כ,ג), בתיבת "תגלה" יש לקרוא ברור את ניקוד ה'חיריק' בתי"ו (=תיגלה מאלה), לבל יישמע כאילו התי"ו היא ב'שבא' (=אתה תגלה).
הפסרה: "בשנת מות... זרע קודש מצבתה" (ישעיה ו').⁴

יום שלישי

כ"ב בשבט

יום השנה העשרים להסתלקות הרבנית הצדקנית מרת חיה-מושקא⁵ ע"ה (תשמ"ח), בת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, ואשת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו.⁶

השערי אפרים שם. המועדים-בהלכה עמ' שכו. שו"ת יחוה" דעת ח"א סי' כט ועוד.
הרבי הפנה את פניו לס"ת (ובשנים שהיה יושב בקה"ת - גם עמד ממקומו) כמה תיבות לפני התחלת עשרת-הדיברות (ואולי כדי לצאת י"ח ההסתייגות האמורה - ראה ביחוד דעת סוף הסימן הנ"ל).

הקורא ימתין קימעא להתחיל קריאתו עד לגמר עמידת הקהל, וכן העולה ימתין עד שיתיישבו הקהל במקומות כדי להתחיל את הברכה האחרונה, כדי שלא ייבלע קולם ברעש הכסאות (לוח דבר בעתו).

4 ספר-המנהגים עמ' 33. לוח כולל-חב"ד.

5 רגילים היו לקרוא לרבנית 'מוסיא' וכך גם היתה רגילה לחתום, גם כאשר היתה חותמת בשפות אחרות. הרבי כתב שלפעמים קראו לה גם 'מושקא' בשי"ן ימנית, אך מעולם לא שמע שיבטאו 'מוסקא' ('עבודת הקודש' להרה"ח ר' שלום-דובער שי' ליון עמ' קנח"קס, עיי"ש).

6 מתולדותיה - בס' 'עטרת מלכות' (חיפה, תנש"א) עמ' 249. וראה רמזים בשמה והוראות מזה בקונטרס 'בך יברך ישראל', ספר-השיחות התשנ"ב ח"ב עמ' 344, ועוד. צילום המצבה - 'ימי חב"ד' עמ' 125.

שחרית: בקריאת-התורה¹ קוראים את עשרת-הדברות בטעם העליון². בשעת הקריאה עומד הקהל, ופניו אל ספר-התורה³.

1 אדמו"ר היה קורא בתורה את עשרת-הדיברות דפרשה זו בנוסח-טעמים השונה מהנוסח דקרה"ת כל השנה, וגם מהנוסח דעשרת-הדיברות דפרשת ואתחנן, וכן נהגו גם כל בניו. הוא לימד זאת להרה"ק הרב"ש בן אדמו"ר הצמח-צדק, שלימד זאת להרה"ק הרז"א אחי כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע (לקוטי דיבורים ח"ב עמ' 459, וראה גם תולדות אדמו"ר ח"ד עמ' 1070).

המנהג לקרוא את המרא-דאתרא לעלייה זו (מג"א סי' תכח ס"ק ח) אינו אחד מ'מנהגי חב"ד' (אלא אם כן יש המנסים לערער על תוקפו של הרב, שאז חובה גמורה היא להעלותו - 'תורת-מנחם - התוועדויות' תשמ"ו ח"ב עמ' 490, עיי"ש).

2 לוח כולל-חב"ד, כדעה האחרונה בשו"ע אדה"ז סי' תצד סי"א. ובשו"ע שם פסק, שגם לדעה זו היחיד קורא לעצמו (שניים מקרא ואחד תרגום וכד') בטעם התחנות. (ומתרגם פסוק בפסוק, כבכל התורה).

3 ספר-המנהגים עמ' 31. לוח כולל-חב"ד. זאת למרות שבשו"ע אדה"ז סי' תצד לא הובא המנהג, אם כי בלבוש שם הביאו, ושלל החשש (בתשובת הרמב"ם, מהדורת בלאו סי' רסג) מפני תרעומת הצדוקים, שיאמרו שרק עשרת-הדברות כתובות בתורה (על-פי ברכות יב,א) - כיוון שאינם מצויים בינינו. ובשו"ת כפני-הארון (סי' לט, וכו"כ בשו"ת אגרות-משה או"ח ח"ד סי' כב) כתב, שכיוון שעומדים גם בשירת הים וב'חזק' אין מקום לטעות. והחיד"א (בקונטרס טוב עין שבסוף סי' ועד לחכמים, הובא בשערי אפרים שער ז בפתחי שערים ס"ק כז) מיישב, שכיוון שבשעה זו קוראים עוד פרשיות בס"ת, "לית לן בה, דמוכח שהכל אמת, אלא שהם עומדים כאן לפי שהם יסוד התורה, ונכתבו בלוחות, ואמרו הקב"ה לכל ישראל, ויחד כל העם ויניעו ויעמדו מרחוק... אין בזה קפיידא...". ובמקום אחר (בס' לדוד-אמת סי' ז אות ה), כתב שעל-פי האר"י ז"ל אין עומדין בקריאה זו. וראה בעניניו זה גם בשערי-רחמים על

השקעה במניות / לוח הפסק בתפילה

שותפות באיסורים

העיסוק בהשקעה במניות, איגרות-חוב וכיוצא-בהן, של חברות בבעלות יהודית, כרוך בשאלות של בעלות/שותפות באיסורים, וקבלת רווחים שנוצרו על-ידי איסורים, כגון: חמץ בפסח, ריבית, חילול שבת, מכירת טריפות ועוד¹ (וזו תופעה רווחת גם בחו"ל, שיהודים קונים מניות של חברות שונות ללא בדיקה אם אין שם כל הבעיות הנ"ל, או לחילופין אם במצב פלוני ישנו רב מוסמך המתיר השקעה זאת). בשנים האחרונות עלה העניין למודעות ציבורית, וחיפשו דרך להרוויח מבלי להסתבך באיסורים. אף הוקמו קרנות נאמנות בפיקוח רבני, שנתנו את השירות לציבור וגם הרוויחו יפה, ולכאורה הצילו רבים מישראל מהרבה חששות.

אולם לאחרונה התברר (והרב אריה דביר הי"ו, המפקח על הקרנות הללו מטעם הגרי"ש אלישיב הי"ו, הודה בכך בפה מלא בשיחתנו, ושזו עמדתו ההלכתית), וכל אחד יכול לגלות זאת באמצעות יועצי ההשקעות בבנקים, שקרן כזאת נזהרת רק מ"יד ראשונה", כלומר אינה קונה מניות של חברות שאין עליהן היתר-עיסקא, או של חברות שמחללות שבת וכדומה; אבל אינה נזהרת מלקנות, למשל, מניות של בנק מסויים, שהוא מבעלי המניות של חברה המוכרת טריפות או של תחנות דלק הפתוחות בשבת, ועוד. זאת מפני שהם סומכים על דעת הפוסקים הסוברים שאחזקת מניות של חברה בע"מ איננה נחשבת 'בעלות' מבחינה הלכתית. ואם-כן, הרווח שבפעילות הקרן הוא רק ה'היתר עיסקא' והמלחמה הכלכלית במחללי שבת וכדומה².

אי-לכך, הרי לטובת הציבור ולטובת הקרנות הללו עצמן צריך לגלות את האמת במלואה, ולפרסם שה'כשרות' של הקרן אינה 'למהדרין', אלא רק לפי הדעות המקילות (כגון: שו"ת צפנת פענח דפוס ווארשא סי' רלא, ודפוס נ.י. תשי"ד סי' קפד. שו"ת אגרות משה יו"ד ח"ב סי' ג), ואילו לפי המנחת יצחק (ח"ג סי' א) וסיעתו המחמירים בזה, וכן דעת הרבי בצורה נחרצת (במכתבו משנת תרצ"א להרב דוברוסקין ז"ל, שנדפס ב'רשימות' שלו, חוברת

1 אלא אם משקיעים ב'תעודות-סל' או ב'אופציות ו'חוזים עתידיים' שאין בהן בעלות כלל, או באגרות-חוב בעלות 'היתר עיסקא' כמו אג"ח של חברות ממשלתיות.

תגובות:

2 עשיית היתר עיסקא הוא דבר שכל משקיע יכול לעשות בכוחות עצמו. ב) מלחמה בחילול שבת אין כאן שכן הימנעות מהשקעה במניה של חברה מסוימת לא אמור להוריד את ערכה. ג' לאור ההודאה הנ"ל איבדה הקרן את כל משמעותה שכן אם מותר להחזיק מניות בכל חברה כל עוד זה לא 'יד ראשונה' הרי שמותר להשקיע דרך כל קרן שכן הקרן עצמה כבר איננה 'יד ראשונה'.

קסא³. וראה גם דבריו הנחרצים נגד ה"היתרים" שנתנו רבנים מסוימים ל'בונדס'⁴ - איגרות מילוה ממשלתי שנעשה אז ללא היתר-עיסקא, באגרות-קודש' שלו כרך י' עמ' רפח וכרך יג עמ' רסו), שאחזקת מניית מהוה שותפות הלכתית, ובלשונו הק' "היהודי הקונה האקציע (=המנייה) הוא הוא הבנק, כיוון שעל ידי קנייה זו נעשה שותף בבנק" - לכאורה, לדעה זאת הקרנות הללו אינן "כשרות".

הרב יוסף-שמחה גינזבורג, רב היישוב עומר

תיקונים ללוח ההפסקים בתפילה

בהמשך למאמרו של הרב גינזבורג שי' (בגיליון ת"ש) בעניין ה' אמנים דקדיש בפסוקי דזמרה, ברצוני להעיר על כמה וכמה טעויות בלוח הפסק בתפילה (להרר"י איידלמן ע"ה), הנדפס בסוף סידורי תהילת ה' (מהדורת אה"ק).

אין הזמן גרמא לעבור על הכול, והרשימה לקמן היא חלקית בלבד, אך דיי בה כדי להדגיש את ההכרח למסור את הלוח להגהה מדוקדקת מחדש, כדי שלא ייכשלו בו רבים.

א. בלוח: בין הנחת תפילין של יד לשל ראש מותר להפסיק כבברכות קריאת שמע.

הטעות: יש להבחין בין תפילין דרש"י לתפילין דר"ת, ובשתייהן ההלכה איננה כמצויין בלוח: 1. בתפילין דרש"י מותר להפסיק ל"דברים שבקדושה" בלבד, ולא ל"מודים אנחנו לך", עלייה לתורה, וברכת ברק ורעם, על אף שמפסיקים עבורם בברכות קריאת שמע⁵. 2. בתפילין דרבנו תם מותר להפסיק גם לעניית אמן על כל ברכה, כבפסוקי דזמרה⁶.

ב. בלוח: פסוקי דזמרה - בהכללה, ללא כל פרוט.

הטעות: יש להבחין בין הפסקה באמצע עניין בפסוק⁷, לבין הפסקה בין הפסוקים (ובין עניין לעניין),

3 אינני פוסק ודעתי העניה דעת בעלי בתים היא, אך לענ"ד ניתן להקשות על אמירה זו של הרב, ומשתי סיבות עיקריות, שלענ"ד היה ראוי שהרב יתייחס אליהן:

א) העובדה שהרבי לא דיבר על נושא זה על אף שהתייחס מספר פעמים (אם כי בודדות) להשקעה במניות (בין השאר לעובדה שהרבי מהר"ש השקיע במניות) והרי השקעה במניות איננה פחות שכיחה מנסיעה באוניה בשבת וכיו"ב, נושאים שהרבי עסק בהם. ולענ"ד זו קשיא שלא מן הנמנע לתרצה בכך שדעתו ברשימות' היתה משנה ראשונה.

ב) העובדה שהחזקה במניות משמעותה בעלות על החברה (בניגוד להחזקה באג"ח) עדיין איננה מחייבת שנאסור כל אחזקה, בכל חברה שעושה כל איסור ומדבריו הק' של הרבי קשה להסיק מה דעתו. למשל ייתכן שדעת הרבי היא שרק בחברה שעיקר עיסוקה הוא עשיית איסור (כמו בנק שעיסוקו הוא - הלוואה בריבית) אסור יהיה להשקיע שכן רק שם המשקיע לא יכול לומר שהוא איננו מעוניין שהחברה תעשה איסור משא"כ בחברה שעיסוקה העיקרי הוא בתחום המותר אלא שאגב פעילותה נעשים בה איסורים - יהיה מותר להשקיע או שבאמת דעת הרבי היא שכל חברה שנעשה בה כל איסור (למשל חברה שאיננה מקפידה שעובדיה יטוסו רק ביום חול) אסור להחזיק בה בכל שיעור ומהרשימות' הנ"ל קשה להסיק מה באמת טעמו של הרבי ולהיכן ניתן לדמות את המקרה בו דן ולהיכן אי אפשר.

4) לענ"ד אין זה נכון לכרוך את שאלת ה'בונדס' שהן אגרות-חוב בשאלת החזקת מניות, שכן - בניגוד לטעות נפוצה - המהות הכלכלית של שתייהן שונה מהותית (וזה כוונת הרבי לכאורה ברשימות' שבמניות, בניגוד לאג"ח מחזיק המניות הוא החברה) וממילא השאלות ההלכתיות הכרוכות בהן שונות.

איתן אחיטוב, בית א"ל

5) ראה מש"כ באריכות בזה בה'התקשרות' גיליון תפ"ט, שרבנו בסידורו (הל' תפילין ד"ה בד"א) התיר להפסיק מטעם "שלא לבטל מעניית דבר שבקדושה", אך לא לשאר דברים שחומרתם פחותה, ואפילו בק"ש וברכותיה יש מחלוקת אם יש להפסיק עבורן.

6) שוע"ר סי' כה סכ"ב. סידור הל' תפילין קטע ד"ה "כל אשר" (לענין אמן של כל הברכות). קצות השלחן סי' ח בבדי השלחן ט"ק עד (למד ממשמעות הסידור ושוע"ר שם שדינו כפסוד"ז לכל דבר).

7) דוגמא לזה אנו מוצאים בדברי רבנו גבי ק"ש "כגון פסוק ושמתם וגו' יכול להפסיק בין 'נפשכם' ל'וקשתם' שהוא ענין אחר, אבל

שכן אמצע עניין בפסוק של פסוקי דזמרה דינו כברכות קריאת שמע (ונפקא מינה עיקרית, כי על פי זה רוב פסוקי דזמרה דינם כברכות קריאת שמע)⁸.

ג. **בלוח:** בפסוקי דזמרה יש לענות את כל חמשת האמנים הראשונים של הקדיש.

הטעות: בפסוקי דזמרה מותר לו לענות רק אמן יש"ר, ואמן של דאמירן בעלמא⁹.

ד. **בלוח:** לברכת 'אשר יצר' מותר להפסיק בפסוקי דזמרה.

הטעות: דבר זה שנוי במחלוקת הפוסקים, אם לברך בפסוקי דזמרה או לדחות הברכה לאחרי שמונה עשרה¹⁰. אדמו"ר הזקן לא דן בזה, אך לכאורה ממה שלדעתו אסור לברך על הטלית והתפילין בפסוקי דזמרה¹¹ נראה להוכיח שיהיה אסור לברך גם 'אשר יצר'¹². ומכל מקום "שב ואל תעשה - עדיף".

ה. **בלוח:** באמצע ברכת 'ישתבח' אסור להפסיק לכלום. ובהערה "דהיינו משיתחיל לומר 'ברוך אתה ה' עד סוף הברכה"¹⁴.

הטעות: 1. ברכת 'ישתבח' מתחילה במילה הראשונה שלה - "ישתבח", והחל מאז, דין ההפסקה בה כברכות קריאת שמע (ושאר ברכות הארוכות), שיותר לענות דברים שבקדושה ועוד¹³. 2. הדין בנוגע לכל ברכה שבסיומה, החל מ"ברוך אתה ה'", אסור להפסיק כלל, אך דווקא בנוגע ל'ישתבח' מסתפק המשנה ברורה להקל, וזאת בגלל שסיומה ארוך, ויתכן שאין בהפסקה שם כדי לקלקל הברכה, ועל פי זה דין סופה יהיה כדין כולה¹⁴.

ו. **בלוח:** "בין גאל ישראל לשמונה עשרה" אסור להפסיק כלל.

הטעות: יש להבחין בין שבת לחול. בחול אכן אסור להפסיק כלל, אך בשבת דינו כברכות קריאת

שמע¹⁵.

עד 'נפשכם' לא יפסיק בין תיבה לתיבה שהוא באמצע הענין" (סי' סו"ב).

(8) כמו שכתב בשוע"ר (סי' נא ס"ה במוסגר) "אבל באמצע פסוק דינו כאמצע פסוק של קריאת שמע כמו שיתבאר בסי' ס"ו" (ושם ס"ב מבואר שחומרת אמצע פסוק היא באמצע עניין שבו). וכן הוא משמעות הסדור (הלכות תפילין קטע ד"ה 'כשמפסיק') שכתב ש"ב בפסוקי דזמרה מ'ברוך שאמר' ועד ישתבח מותר לענות אמן אפילו באמצע פרק", ושינה מלשונו קודם לכן, לענין הפסקה לקדיש קדושה וכיוצא, שכתב "ועונין אותו אפילו באמצע פסוק". וכן כתב משנ"ב סי' נא ס"ק ח.

(9) כמ"ש הרב גינזבורג ב'התקשרות' גיליון ת"ש. וכמ"ש בספרי 'הפסק בתפילה' פרק ב אות יח. ובאריכות בקובץ פרדס חב"ד גיליון 11. שכן כל שאר האמן בקדיש אינם אלא מנהג, ולא עדיפים מעניית ברוך הוא וברוך שמו.

(10) המשנ"ב (סי' נא ס"ק ח וביאור הלכה שם ד"ה 'צריך ליהרר', ביאור הלכה סי' נג ס"ג ד"ה 'אין לברך') וקצות השלחן (סי' יח ס"ז) כתבו בשם דרך החיים (סי' ל ס"ג, בסידור 'תורה אור' תשמ"ז הוא בעמ' 016) דשרי להפסיק (על כל פנים בין הפרקים).

החיי אדם (ככל כ, נשמת אדם ס"ק א) כתב דכיוון שיכול לברך הברכה אחר התפלה אפשר דאין לו להפסיק, וכן כתב הקיצור שו"ע סי' יד ס"א.

באג"מ (או"ח ח"ד סי' ד) דחה את סברת המשנ"ב אך לא הכריע, גם בתהל"ד (סי' נג ס"ק א) נשאר בצ"ע, וראה שו"ת 'ביע אומר' (ח"ח או"ח סי' ו ס"ק ז) וש"נ.

(11) (לענין טלית) שוע"ר סי' נג ס"ג. (לענין תפילין) קצה"ש סי' יח ס"ו. (לענין בין הפרקים) בדה"ש שם ס"ק כג (ממשמעות שוע"ר שם).

(12) שכן הסברה להתיר אמירתה בפסוד^ז הוא לפי שברכת אשר יצר שבח היא, ואינה חשובה הפסק בפסוקי דזמרה. והרי אין מקום לומר דברכת 'אשר יצר' שבח היא יותר מברכת הטו"ת (דהרי מכך שהותר להפסיק לענות אמן של כל הברכות משום דשבח הוא, והרי אמן אינה אלא אימות הברכה, א"כ כל הברכות שבח הן, והא דבכ"ז אין להפסיק בשבילים הוא מטעם שיכול לברך אח"כ משא"כ בעניית אמן (או מטעם שכתב האג"מ שם)). ועצ"ע.

(13) וזה דלא כקצה"ש (סי' יח ס"ב, ובבדה"ש שם) שהבין שישתבח מתחילה ב"ברוך אתה כו"ו". וכבר העירו על טעותו זו כמה וכמה, ראה בספרי הפסק בתפילה עמ' צה וש"נ. [ולפי מה שהוכיחו (הל' ליל הסדר משו"ע אדמו"ר עם הערות וציונים), תשס"ה, סי' תפג ס"ו אות ב וסי' תפא ס"א אות יד. וראה 'התקשרות' גיליון תקס"ד עמ' 17 וש"נ] שדעת אדמו"ר הזקן היא שהעיקר כהסוברים ש'נשמת' אינה 'ברכת השיר', דין ההפסק גם ב'נשמת' עד תיבת 'ישתבח' הוא כדין פסוקי דזמרה - **הרב י.ש. גינזבורג**.

(14) סי' נד ס"ק ג.

(15) בשוע"ר סי' קיא ס"ב הביא את דברי הרמ"א להקל בשבת "במקום שצריך לכך", ובמשנ"ב סי' קיא ס"ק ט כתב דהיינו לדברים

ז. בלוח: "אחר יהיו לרצון' הראשון ד'אלוקי נצור" אם הזמינוהו לעלות לתורה יעלה, אך לא יקרא בתורה עם החזן.
הטעות: ברגע שעוקר רגליו ממקומו, דינו שיכול להפסיק לכל דבר. ולכן אם הלך לכימת הקריאה, בוודאי שיכול לקרוא בתורה עם החזן¹⁶.
הרב יואב למברג, פתח תקווה

שבקדושה, וש"נ (וכן פסק בקצה"ש סי' יט ס"ק יז). [כיוון שפרט זה, להקל בשבת, לא נזכר בסידור רבינו, ואדרבה - רבינו בסידורו כתב שלא להפסיק גם בשבת ב'ושמר' בין גאולה לתפילה דערבית, צע"ג אם ניתן להקל בזה - הנ"ל].
16 בשוע"ר קכ"ב ס"א "התחיל לומר אלוהי נצור .. מקצר ועולה ופוסע לאחוריו" ואזי יכול להפסיק לכל. וראה ספר השיחות (תש"ד עמ' 161) אודות מנהג אדמו"ר הרש"ב (והאדמו"רים שלפניו) שהיה נוהג בכל תפלה (וגם כש"ץ) להפריד רגליו זו מזו בעת שהתחיל לומר 'יהיו לרצון', "וזה מקרי עקר רגליו" (שם). וראה גם משנ"ב סי' קד ס"ק כט.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש